

ЛИТОВСКАЯ РЕСПУБЛИКА
LITUOVOS RESPUBLIKA
REPUBLIC OF LITHUANIA

ОТ ДВОРЦА В ВЕРКАХ ДО МИРСКОГО ЗАМКА
NUO VERKIŲ RŪMŲ IKI MYRO PILIES
FROM VERKIAI PALACE TO MIR CASTLE

путеводитель
vadovas
guidebook

РЕСПУБЛИКА БЕЛАРУСЬ
BALTAUSIJOS RESPUBLIKA
REPUBLIC OF BELARUS

This programme is funded
by the European Union

LATVIA
LITHUANIA
BELARUS
2014-2020

This programme is funded
by the European Union

EU:

Государства-члены Европейского Союза решили постепенно соединить свои ноу-хай, ресурсы и судьбы. Совместно они создали зону стабильности, демократии и устойчивого развития, при этом сохраняя культурное разнообразие, терпимость и уважая личную свободу. Европейский союз берет на себя обязательство разделять свои достижения и ценности со странами и народами, находящимися за его пределами.

Programme:

Программа трансграничного сотрудничества Латвия-Литва-Беларусь в рамках Европейского инструмента соседства на 2014-2020 гг. способствует синергетическому партнерству латвийских, литовских и белорусских организаций при финансовой поддержке Европейского Союза.

Стратегическая цель Программы - укрепление отношений, повышение потенциала и обмен опытом между людьми и организациями путем реализации совместных действий, направленных на повышение общего качества жизни в приграничных регионах. Финансирование ЕС для Программы составляет 74 миллиона евро.

Europos Sajungos valstybės narės nusprendė sujungti savo žinias, išteklius ir ateitį. Kartu jos sukūrė stabiliumo, demokratijos ir tvaraus vystymosi zona, išsaugodamos kultūrinę įvairovę, toleranciją ir gerbdamos asmeninę laisvę. Europos Sajunga įsipareigoja pasidalinti savo pasiekimais ir vertybėmis su šalimis ir tautomis už jos ribų.

The Member States of the European Union have decided to link together their know-how, resources and destinies. Together, they have built a zone of stability, democracy and sustainable development whilst maintaining cultural diversity, tolerance and individual freedoms. The European Union is committed to sharing its achievements and its values with countries and peoples beyond its borders.

2014-2020 metų Europos kaimynystės priemonės Latvijos, Lietuvos ir Baltarusijos bendradarbiavimo per sieną programa skatina sinergetinę Latvijos, Lietuvos ir Baltarusijos organizacijų partnerystę 2014-2020 m. laikotarpiu. Šios Europos Sajungos finansuojamos programos strateginis tikslas – stiprinti santykius, ugdyti gebėjimus ir dalytis patirtimi tarp Latvijos, Lietuvos ir Baltarusijos žmonių bei organizacijų per kartu įgyvendinamus bendrus projektus, kuriais siekiama iš esmės gerinti gyvenimo kokybę pasienio regionuose. Programai skirtas Europos Sajungos finansavimas sudaro 74 milijonus eurų.

The 2014-2020 European Neighborhood Instrument Cross-border Cooperation Latvia-Lithuania-Belarus Programme fosters synergistic partnership of the Latvian, Lithuanian and Belarusian organizations with the financial support of the European Union. The strategic goal of the Programme is to strengthen relations, raise capacities and share experience among people and organizations through implementation of joined actions, which focus on increasing the overall quality of life in the border regions. The EU funding to the Programme is 74 million EUR.

This programme is funded by the European Union

LATVIA
LITHUANIA
BELARUS
2014-2020

Дорогие друзья!

Вы держите в руках первый в Беларуси и Литве туристический путеводитель, который основан на историко-культурном наследии князей Витгенштейнов, владевших Мирским замком в период 19 века.

Мы постарались объединить в один маршрут совсем небольшую часть бывших имений князей Витгенштейнов в 19 веке в современной Беларуси с их главной резиденцией – Верки, расположенной ныне в городской черте г. Вильнюса, столицы Литовской Республики. Большая часть имений располагалась в центральной части нынешней Беларуси и объединить эти владения в актуальный туристический маршрут не представлялось возможным из-за большого количества населенных пунктов.

Представленные населенные пункты маршрута дают возможность окунуться в атмосферу зарождения ядра Великого Княжества Литовского – государства, основу которого составляли земли современной Беларуси.

Брошюра издана с целью развития туризма в трансграничном регионе в рамках Программы трансграничного сотрудничества Латвия-Литва-Беларусь Европейского инструмента соседства на 2014-2020 годы по проекту „Kultūros ir paveldo išsaugojimas ir pritaikymas kultūros, švietimo ir turizmo tikslais“ Nr. ENI-LLB-2-257.

Эта брошюра была подготовлена при финансовой поддержке Европейского Союза. Ее содержание является исключительной ответственностью учреждения «Музей «Замковый комплекс «Мир» и не является отражением официальной позиции Европейского Союза.

Mieli draugai!

Savo rankose Jūs laikote pirmajį Baltarusijos ir Lietuvos turistinių vadovą, kuris remiasi Vitgenštėinų kunigaikšticių, kuriems XIX amžiuje priklausė Myro pilis, istoriniu ir kultūriniu paveldu.

Bandėme vieną maršruto sujungti labai mažą buvusių XIX amžiaus Wittgensteino kunigaikšticių dvarų šiuolaikinėje Baltarusijoje su pagrindine rezidencija - „Verkiai“, dabar esančia Lietuvos Respublikos sostinės Vilniaus miesto ribose. Dauguma dvarų buvo centrinėje dabartinės Baltarusijos dalyje, todėl nebuvo jmanoma šių dvarų sujungti į tikrąjį turistinį maršrutą del daugybės gyvenviečių.

Pateiktos maršruto gyvenvietės suteikia galimybę pasinerti į Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės branduolio giminė atmosferą - valstybinį pagrindą, kuris buvo šiuolaikinės Baltarusijos žemėse.

Brošiūra išleista siekiant plėtoti turizmą pasienio regione pagal Latvijos, Lietuvos ir Baltarusijos Europos kaimynystės priemonės 2014–2020 m. bendradarbiavimą per sieną programą pagal projekto „Kultūros ir paveldo išsaugojimas ir pritaikymas kultūros, švietimo ir turizmo tikslais“ Nr. ENI-LLB-2-257.

Ši leidinys iš dalies finansavo Europos Sajunga. Už jo turinį atsako tik Pavilnių ir Verkių regioninių parkų direkcijos ir Myro pilieks kompleksas ir jokiomis aplinkybėmis negali būti laikoma, kad šis leidinys atspindi Europos Sajungos poziciją.

Dear friends!

You are holding in your hands the first tourist guide in Belarus and Lithuania, which is based on the historical and cultural heritage of the Wittgenstein dukes who owned the Mir castle in the 19th century.

We tried to combine in one route a very small part of the former estates of the Wittgenstein princes in the 19th century in modern Belarus with their main residence - Verkiai, located now in the city limits of Vilnius, the capital of the Republic of Lithuania. Most of the estates were located in the central part of present-day Belarus and it was not possible to combine these estates into an actual tourist route due to the large number of settlements.

The presented settlements of the route give an opportunity to plunge into the atmosphere of the birth of the nucleus of the Grand Duchy of Lithuania - the state basis, which was made up of the lands of modern Belarus.

The brochure has been published in order to develop tourism in the cross-border region within the framework of „The European Neighborhood Instrument Cross-border Cooperation Latvia-Lithuania-Belarus 2014-2020“ programme under the project „Preservation and adaptation of culture and heritage for culture and heritage for cultural, educational and tourist purposes“ ENI-LLB-2-257.

This publication was produced with the financial support of the European Union. Its contents are the sole responsibility of the administration of Pavilnių and Verkiai regional parks and the Mir Castle Complex and do not necessarily reflect the views of the European Union.

LATVIA
LITHUANIA
BELARUS
2014-2020

УСЛОВНЫЕ ЗНАКИ
SUTARTINIAI ŽENKLAI
CONVENTIONAL SIGNS

	Крепость, замок. Fortress, castle. Tvirtovė, pilis.
	Дворец, усадьба, дом. Palace, estate, house. Rūmai, dvaras, namas.
	Православная церковь. Orthodox Church. Stačiatikių bažnyčia.
	Костел. Church. Bažnyčia.
	Синагога. Synagogue. Sinagoga.
	Кирха. Kirch. Kirchas.
	Часовня православная. Orthodox chapel. Stačiatikių koplyčia.
	Часовня католическая. The chapel is Catholic. Koplyčia katalikiška.
	Природный объект. Natural object. Gamtos paminklas.
	Археологический объект. An archaeological site. Archeologinė saitas.
	Мемориал, монумент. Memorial, monument. Memorialas, paminklas.
	Музей. Museum. Muziejus.
	Объект ЮНЕСКО. Object of UNESCO. Paminklas UNESCO.

	Больница, амбулатория. Hospital, clinic. Ligoninė, poliklinika.
	Аптека. Pharmacy. Farmaciją.
	Ресторан. A restaurant. Restoranas.
	Кафе, бистро. Café, bistro. Kavinė, užkandinė.
	Гостиница. Hotel. Viešbutis.
	Агроусадьба, дом отдыха. Farmstead, rest house. Dvaras, poilso namai.
	Магазин, супермаркет. Shop, supermarket. Parduotuvė, prekybos centras.
	Банк, ATM. Bank, ATM. Bankas, bankomat.
	AЗС. Gas station. Degalinė.
	Автостанция. Bus station. Autobusų stotis.
	Аэропорт. An airport. Oro uostas.
	Инфоцентр. Infocenter. Infocentras.
	Экскурсии. Excursions. Ekskursijos.

ЛИТОВСКАЯ РЕСПУБЛИКА
LIETUVOS RESPUBLIKA
REPUBLIC OF LITHUANIA

МИР/ Myras/ Mir

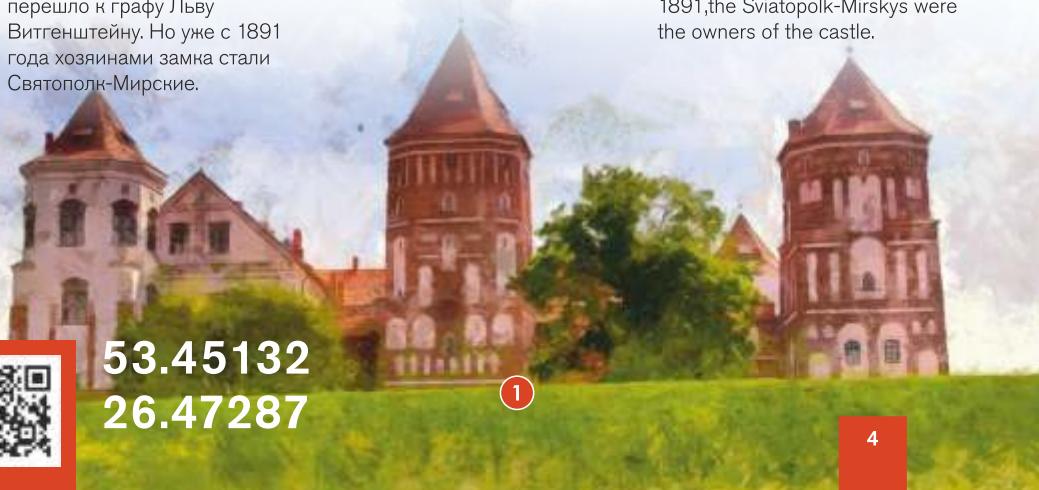
Первое упоминание Мира относится к 1434 году, когда великий князь литовский Жигимонт Кейстутович пожаловал его виленскому каштеляну Петру Сенке Гедигольдовичу.

В 1486 году Мир перешел во владение рода Ильиничей. Именно Юрий Ильинич заложил в здесь каменный замок (впервые упомянут в 1527 году). Позже владельцами стали Радзивиллы. После разделов Речи Посполитой Мир вошел в состав Российской империи. Князь Доминик Радзивилл во время войны 1812 года выступил на стороне Наполеона, за что его имения вместе с Миром разделили между его родственниками. В результате судебных разбирательств владение перешло к графу Льюи Витгенштейну. Но уже с 1891 года хозяинами замка стали Святополк-Мирские.

Pirmasis Myro paminėjimas datuojamas 1434 m., kai Lietuvos didysis kunigaikštis Žygimantas Kestutaitis perdavė šį miesta Vilnius kaštelionui Petru Senka Gedigoldovičiui.

The first mention of Mir dates back to 1434, when Lithuanian Grand Duke Sigismund Kestutaitis granted it to Vilnius Castellan Peter Senka Gedigoldovich.

In 1486 m. Myras perėjo Ilyničių šeimai. Būtent Jurijus Ilyničius čia pastatė akmeninę pilį (pirmą kartą paminėta 1527 m.). Vėliau savininkais tapo Radivilų šeima. Po Abiejų Tautų Respublikos padalijimo Myras tapo Rusijos imperijos dalimi. 1812 m. karo metu kunigaikštis Dominykas Radvila stojo į Napoleono pusę, dėl to jo dvarai kartu su Myru buvo pasidalinti tarp jo giminių. Dėl teisminių nagrajėjimų Myro valdymas atiteko graufi Levui (Leonui) Vitgenšteinui. Bet jau nuo 1891 m. Sviatopolko-Mirskiai tapo pilies šeimininkais.

53.45132
26.47287

- 1 **Мирский замок, XVI.**
Myro pilis.
Mir castle.
- 2 **Костел Святого Николая, XVI.**
Švento Mikalojaus bažnyčia.
St. Nicholas' Church.
- 3 **Свято-Троицкая церковь, XVI**
Šventos Trejybės cerkvė.
Holy Trinity Church.
- 4 **Синагогальный двор с иешивой, XIX**
Sinagogos kiemas su ješiva.
The Mir Yeshiva.
- 5 **Церковь–усыпальница Святополк–Мирских, 1904**
Sviatopolko-Mirskij cerkvė–kripta.
Church-the burial vault of the Sviatopolk-Mirskiy family.

1549–1616

Николай Христофор Радзивилл "Сиротка".
Mikalojus Kristupas Radvila „Našlaitėlis“.
Mikołaj Krzysztof Radziwiłł "the Orphan".

Выдающийся государственный, общественный деятель ВКЛ. Учился в Страсбурге и Тюбингене. Участник осады Полоцка (1579) и Пскова (1581). Великий маршалок, каштелян, затем воевода троцкий и виленский. Поддержал Брестскую унию. В 1579 г. пожаловал Миру привилей на неполное самоуправление. По его приказу в Мирском замке был построен трёхэтажный дворец. В 1583 г. совершил паломничество в Иерусалим, которое описал в книге. В 1586 г. основал с братьями Несвижскую, Олькскую и Клецкую ординации. Перестроил Несвич, основал иезуитский коллегиум и несколько монастырей.

Puikus LDK valstybės ir visuomenės veikėjas. Studijavo Strasbūre ir Tiubingene. Polocko (1579) ir Pskovo (1581) apgulties dalyvis. Didysis marsalka, kaštelionas, paskui Trokskio ir Vilniaus vaivada. Parėmė Bresto uniją. 1579 m. jis suteikė Myru nepilnos savivaldos privilegiją. Jo įsakymu Myro pilys buvo pastatyti trijų aukštų rūmai. 1583 m. jis piligrimui atkeliao į Jeruzalę, kuria vėliau apraše savo knygoje. 1586 m. su broliais įkėrė Nesvyžiaus, Olyko ir Klecko ordinacijas. Jis perstatė Nesvyžių, įsteigė jėzuitų kolegiją ir keletą vienuolynų.

An outstanding state and a public figure in the Grand Duchy of Lithuania. He studied in Strasbourg and Tubingen. He participated in the siege of Polotsk (1579) and Pskov (1581). He was a great marshal, castellan and then he became the voivode of Troksky and Vilna. He supported the Brest Union. In 1579 he granted Mir a partial self-government. On his order, a three-storey palace was built in the Mir Castle. In 1583 he made a pilgrimage to Jerusalem, which he described in his book. In 1586 he founded Nesvizh, Olyk and Kletsk Ordinations with his brothers. He rebuilt Nesvizh, founded a Jesuit collegium and several monasteries.

XVI

1

Представляет собой четырехугольник, образованный оборонительными стенами. По углам стоят четыре башни. Пятая башня – главная – с аркой въезда находится в середине западной стены. Вокруг были насыпаны земляные укрепления. За валами выкопан ров. С конца XIX в. разбит парк, в 1910 г. в парке сооружена церковь-усыпальница. Комплекс в 2000 г. включен в Список Всемирного культурного и природного наследия ЮНЕСКО.

Atrodo kaip keturkampis, kurį sudaro gynybinės sienos ir keturi kampiniai bokštai. Penktasis su barbakanu ir jėjimo arka yra vakarinės sienos viduryje. Aplink buvo supilti žemės įtvirtinimai su griovių. 2000 m. šis kompleksas buvo įtrauktas į UNESCO Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo sąrašą.

It is a quadrangle formed by defensive walls and four corner towers. The fifth tower with a barbican and an entrance arch is in the middle of the western wall. Earthen fortifications with a moat were poured around it. The complex was included in the UNESCO World Cultural and Natural Heritage List in 2000.

1

6

МИР/ MYRAS/ MIR

Мирский замок.
Myro pilis.
Mir castle.

7

XVI

2

Костел Святого Николая.
Švento Mikalojaus bažnyčia.
St. Nicholas' Church.

XVI

3

Свято-Троицкая церковь.
Šventos Trejybės cerkvė.
Holy Trinity Church.

XVI

4

Синагогальный двор с иешивой.
Sinagogos kiemas su ješiva.
The Mir Yeshiva.

Первый деревянный католический костел в Мире был построен в начале XVI в. В 1599 г. князь Николай Христофор Радзивилл Сиротка начал строительство каменного храма. Строительство завершилось в 1605 г. Авторство проекта некоторые исследователи приписывают архитектору итальянцу Дж. Бернардони. После обновления костела в 1710 г. возведен каменный алтарь в стиле барокко. Под зданием костела находится крипта.

Pirmoji medinė katalikų bažnyčia Myre buvo pastatyta XVI amžiaus pradžioje. 1599 m. kunigaištis Mikalojus Kristupas Radvila

2

3

Pastatytą 1533-1550 metais kunigaikščio Mikalojaus Radvilos Juodojo iniciatyvoje. Jį sudaro jėjimo priestatas-varpinė, valgykla, maldos salė, apside. 1865 m. gegužės 17 d. šventykla sudegė. Netrukus ji buvo atstatyta pseudorusišku stiliumi.

A church was built in 1533-1550 on the initiative of Duke Mikolaj Radziwil "the Black". It consists of a sham belfry, refectory, prayer hall and apse. On 17 May 1865 the church burned down. It was soon rebuilt in pseudo-Russian style.

Našlaitėlis pradėjo statyti mūrinę šventykla, baigtą statyti 1605 m. Projekto autorystė prisikiriauja italių architektui Dž. Bernardoniui. Po bažnyčios pastatų yra kripta.

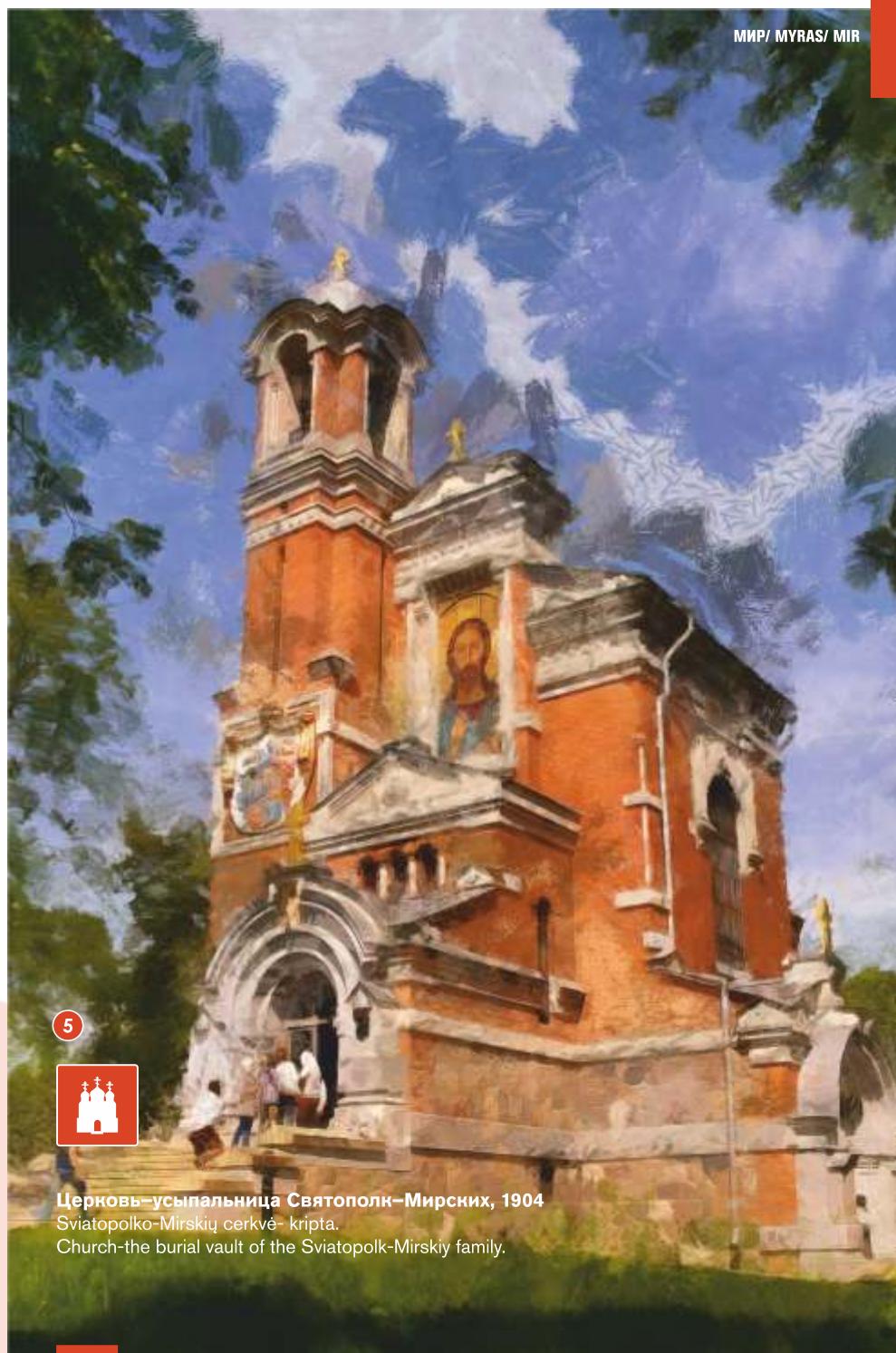
The first wooden Catholic church in Mir was built in the early 16th century. In 1599, Dutch Mikolaj Krzysztof Radziwil "the Orphan" began construction of a stone church, completed in 1605. There is a crypt.

4

8

9

Церковь-усыпальница Святополк-Мирских, 1904
Sviatopolko-Mirskij cerkvė- kripta.
Church-the burial vault of the Sviatopolk-Mirsky family.

Мир Кореличи Любча Делятичи Всеслоб Dieveniškės Bečionių piliakalnis Rimašiai Grybiškių ąžuolas Poškonyš Jašiūnų dvaras Verkių dvaras

КОРЕЛИЧИ/ Karelčai/ Korelichi

Точную дату первого упоминания о поселении не найдено, но известно, что во второй половине XVI века Кореличи принадлежали князю Юрию Чарторыйскому, а в XVII веке – Радзивиллам.

Инвентарь 1646 года упоминал о существовании в Кореличах большого деревянного двора с портиком, который, похоже, не пережил тогдашние войны. И в 1700 году начали возводить новый большой деревянный трехэтажный дворец с бельведером для обзора и террасами. В 1736 году в Кореличах заработала ткацкая мануфактура. На ней производили гобелены (так называемые шпалеры). А в 1835–1861 годах в местечке действовала сахарная мануфактура. В 1880-е в Кореличах располагались волостное правление, православная церковь, синагога, школа.

Tikslios pirmos paminėjimo datos apie šią gyvenvietę rasta nebuvo, tačiau yra žinoma, kad XVI amžiaus antroje pusėje Karelčai priklausė kunigaikščiui Jurijui Čartoryskiniui, o XVII amžiuje - Radvilams.

1646 metų inventorius liudijo, kad Karelčiuose buvo didelis medinis kiemas su portiku, kuris, atrodo, neišgyveno tuometinių karių. 1700 metais pradėjo statyti naujus didelius medinius trijų aukštų rūmus su belvederiu, skirtu apžvalgai, ir terasomis. 1736 metais Karelčiuose pradėjo veikti audimo manufaktūra. Čia buvo gaminami gobelenai (vadinamieji „špaleros“). 1835–1861 metais miestelyje veikė cukraus manufaktūra. 1880-aisiais Karelčiuose buvo įsikūrusi valsčiaus valdyba, stačiatikių cerkvė, sinagoga ir mokykla.

53.56899
26.14051

3

10

1 Церковь Св. Петра и Павла, 1866.
Šv. Petro ir Povilo cerkvė.
St. Peter and Paul's church.

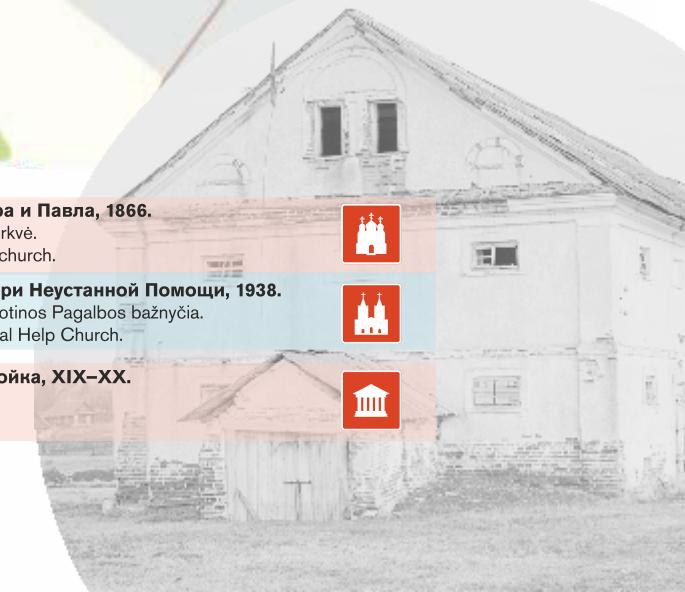
2 Костел Богоматери Неустанной Помощи, 1938.
Amžiniosios Dievo Motinos Pagalbos bažnyčia.
Our Lady of Perpetual Help Church.

3 Городская застройка, XIX–XX.
Miesto plėtra.
Urban development.

11

1866 ①

Церковь Св. Петра и Павла.
Šv. Petro ir Povilo cerkvė.
St. Peter and Paul's church.

Храм был построен из кирпича и выполнен в ретроспективно-русском стиле. Он живописно располагается на возвышенности в центре поселения. Всегда оставался действующим. В период с 1972 г. по 1988 г. церковь была основательно отремонтирована и обновлен иконостас.

①

Šventykla buvo pastatyta iš plytų ir pagaminta retrospektiviu rusišku stiliumi. Ji yra vaizdingoje vietoje ant kalvos gyvenvietės centre. Visada buvo veikianti. Laikotarpiu nuo 1972 iki 1988 m. cerkvė buvo kruopščiai suremontuota ir buvo atnaujinta ikonostazė.

The church was built of bricks and executed in retrospect Russian style. It is picturesquely situated on a hill in the center of the settlement. It has always remained valid. Between 1972 and 1988, the church was thoroughly renovated and the iconostasis was renewed too.

1938 ②

Костел Богоматери Неустанной Помощи.
Amžinosis Dievo Motinos Pagalbos bažnyčia.
Our Lady of Perpetual Help Church.

Архитектурный стиль костела – неоклассицизм. После Второй мировой войны храм был закрыт. В 1992 г. его вернули верующим и в храме возобновились службы.

Bažnyčios architektūrinis stilius yra neoklasicizmas. Po Antruojo pasaulinio karo šventykla buvo uždaryta. 1992 m. ji buvo grąžinta tikintiesiems, bažnyčioje buvo atnaujintos pamaldos.

Architectural style of the church is neoclassicism. After World War II, the church was closed. In 1992, it was returned to believers and services in the church were resumed.

XIX-XX ③

Городская застройка.
Miesto plėtra.
Urban development.

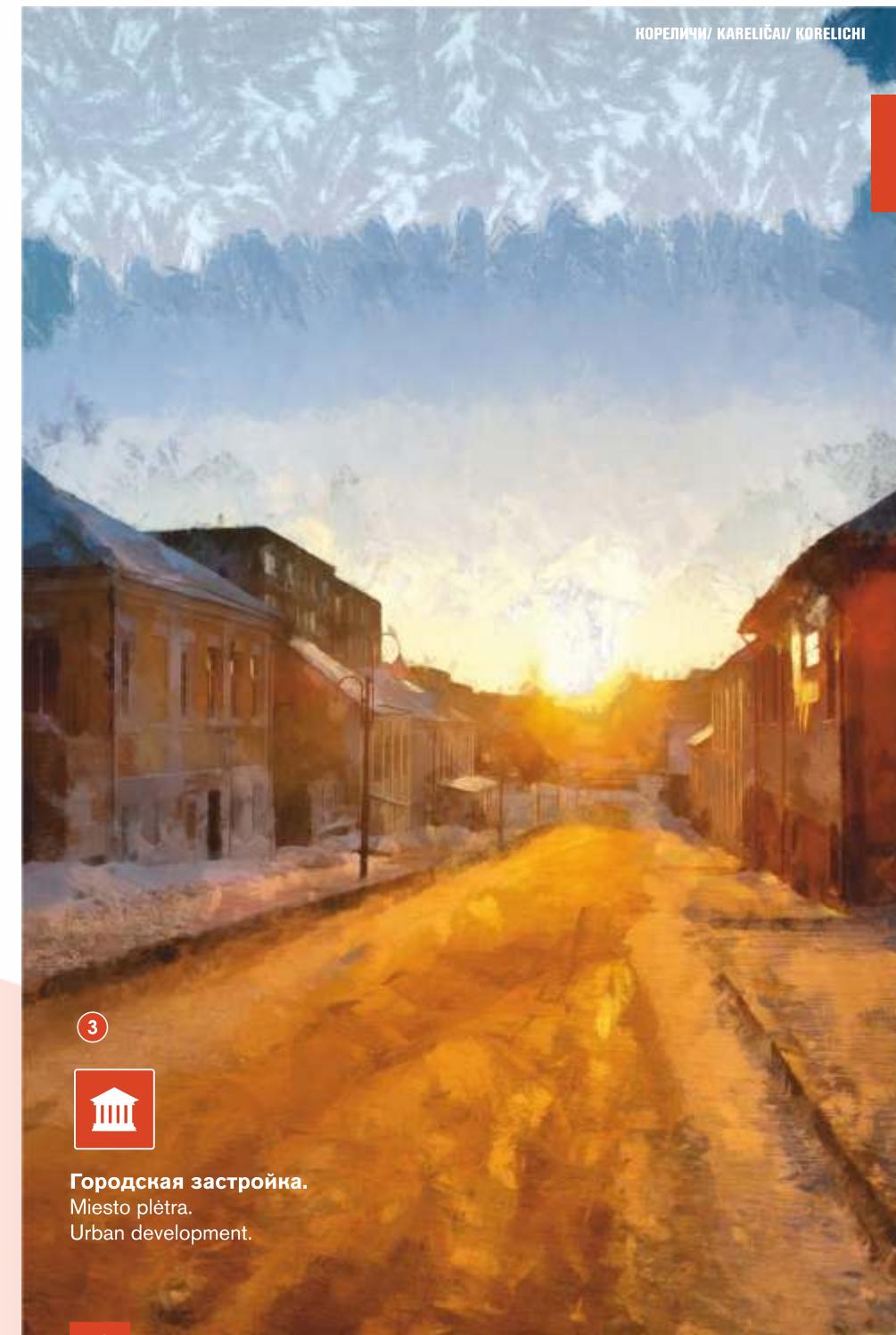
Недалеко от дворца Радзивиллов размещалась площадь. Здесь стояла корма, шинок и двадцать дворов по периметру. Сейчас рядом с площадью можно увидеть рядовую застройку начала XX века.

Netoli Radviil rūmu buvo aikštė. Jos perimetru buvo smuklė, kotas ir dvidešimt kiemų. Šiais laikais šalia aikštės galima pamatyti įprastus XX amžiaus pradžios pastatus.

The town square was located near the Radziwil Palace. There was a tavern and twenty courtyards around the perimeter. Now, near the square, you can see ordinary buildings of the early twentieth century.

12

13

Городская застройка.
Miesto plėtra.
Urban development.

ЛЮБЧА/ Liubča/ Lubcha

В 1499 г. Александр Ягеллончик пожаловал Любчу подскарбию Федору Хрептовичу. Местечко в Любче возникло к 1528 году.

В том же году Любчу купил виленский воевода Альбрехт Гаштольд, а затем владельцем местечка стал Ян Кишк. Он в 1581 году и заложил здесь замок. В 1590 году Любча получила магдебургское право. В 1606 году местечко перешло в руки князей Радзивиллов и принадлежало им до XIX века. Князья были приверженцами протестантизма, и в 1612 году Пётр Бластус Кмита перевез сюда из Вильно протестантскую типографию. В ней было издано более 55 разных книг по философии, медицине на латинском и польском языках.

1499 м. Aleksandras Jagelončikas perdavė Liubčą paždininkui Fiodorui Chreptavičiui. Gyvenvietė Liubčoje buvo įkurta 1528 metais.

Tais pačiais metais Liubča nusipirklo Vilniaus vaivada Albrechta Gaštołda, o paskui miestelio savininku tapo Jonas Kiška. Cia jis 1581 metais pastatė pilį. 1590 metais Liubča gavo Magdeburgo teises. 1606 metais miestelis atiteko Radviļų kunigaikščiams ir priklausė iki XIX amžiaus. Kunigaikščiai buvo protestantizmo šalininkai, o 1612 metais Petras Blastusas Kmita iš Vilniaus čia atvežė protestantų spaustuvę. Ji išleido daugiau nei 55 skirtinges filosofijos, medicinos knygas lotynų ir lenkų kalbomis.

Aleksander Jagiellończyk granted Lubcha the mayor Teodor Chreptowicz in 1499. The town of Lubcha was founded in 1528.

In the same year, town Lubcha was bought by Vilna Voivoda Albertas Goštaitas and then the owner of the place was Jan Kiszka. He founded the castle here in 1581. In 1590, Lubcha got a Magdeburg law. In 1606 the town passed into the hands of the Radziwiłł and belonged to them until the XIX century. The dukes were adherents of Protestantism and Piotr Blastus Kmita moved the Protestant printing office here from Vilna in 1612. It published more than 55 different books on philosophy and medicine in Latin and Polish.

1
Замок, XVI.
Castle, XVI.
Pilis, XVI.

2
Синагогальный двор, XIX.
Sinagogos kiemas, XIX.
The Synagogue yard, XIX.

3
Церковь св. Ильи, 1910–1914.
Šv. Ilijos cerkvė, 1910–1914.
St. Elijah's Church, 1910–1914.

53.75421
26.05836

Ян Ки́шка.
Jonas Kiška.
Jan Kiszka.

1552–1592

Государственный деятель ВКЛ, магнат из рода Кишек. Сын воеводы витебского Станислава Кишки и княгини Анны из Радзивиллов. После смерти отца в 1554 унаследовал огромное состояние. Получил европейское образование. В 1580 году, во время Ливонской войны, участвовал в походе короля Стефана Батория на Великие Луки во главе собственного отряда. За оказанную помощь был возведен королем в 1579 в ранг сенатора. В собственных владениях распространял арианство, сменив кальвинистских пасторов арианскими. Автор нескольких религиозных трактатов.

LDK valstybės veikėjas, magnatas iš Kiškų šeimos. Vitebsko vaivados Stanislovo Kiškos ir kunigaikštienės Anos iš Radviļų sūnus. Po tėvo mirties 1554 m. jis paveldėjo milžinišką turą. Igiję europinį išsilavinimą. 1580 metais per Livonijos karą dalyvavo karaliaus Stepono Batoro kampanijoje prieš Velikiye Luki, vadovaudamas savo būriui. Už suteiktą pagalbą karaliaus įsakymu 1579 m. paskirtas senatoriumi. Savo valdose jis skleidė arianizmą, pakeitęs kalininistų pastorius arionais. Kelių religinių traktatų autorius.

A statesman of the GDL (Grand Duchy of Lithuania), a magnate of the Kiszkowie family. Son of the voivode Stanislaw Kiszka from Vitebsk and Dutchess Anna from Radziwil. After his father's death in 1554 he inherited an enormous wealth. He got a European education. In 1580, during the Livonian War, he participated in King Stefan Batory's crusade to Velikiye Luki at the head of his own detachment. He was elevated to the rank of senator by the king in 1579 for his assistance. He spread Arianism in his own possessions, replacing Calvinist pastors with Arian ones. He wrote several religious treatises.

Замок.
Pilis.
Castle.

XVI

1

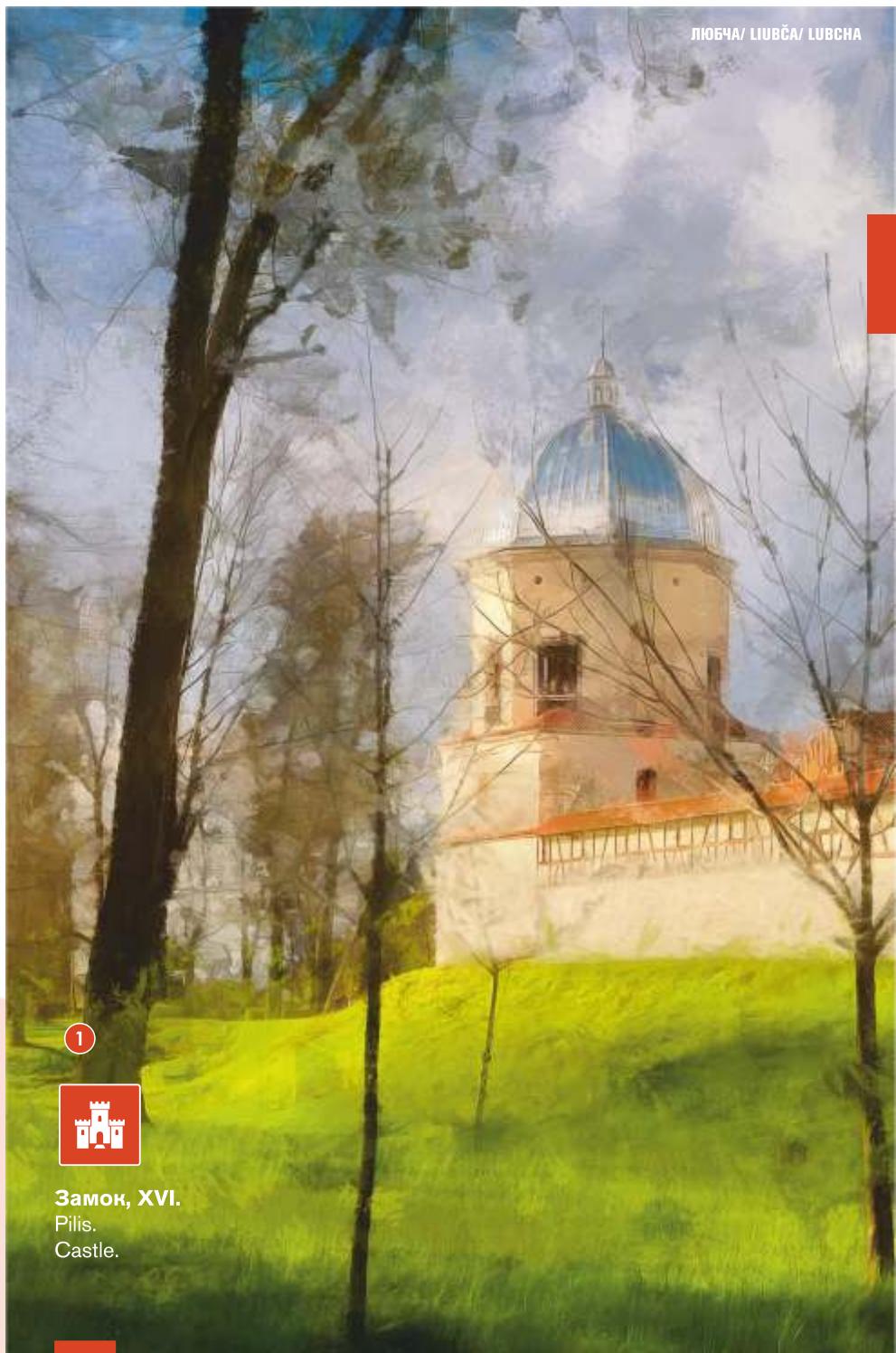
Замок возведен на возвышенном, укрепленном валунной кладкой берегу Немана. Согласно инвентарному описанию 1601 г., замок имел 3 каменные башни. В результате брака между Анной Кишкой и князем Христофором Радзивиллом, Любча с 1606 г. и вплоть до второй четверти XIX в. становится владением Радзивиллов. В XIX в. на территории замка Витгенштейны построили дворец. Не сохранился.

Pilis buvo pastatyta ant paaukštinto ir sutvirtinto rieduliaus Nemuno kranto. Pagal 1601 m. inventarizacijos aprašą pilis turėjo 3 akmeninius bokštus. Dėl Anos Kiškos ir kunigaikščio Kristupo Radviļos santuokos Liubča nuo 1606 metų iki XIX a. antrojo ketvirčio tampa Radviļų valdomis. XIX amžiuje pilies teritorijoje Vitgenšteinai pastatė rūmus. Neišliko.

The castle was erected on the elevated, boulder-brickworked bank of the Neman River. According to the inventory description of 1601, the castle had 3 stone towers. As a result of a marriage between Ann Kiszka and Prince Kristupas Radziwil , from 1606 until the second quarter of the 19th century Lubcha became the possession of Radziwil. In the 19th century, the Wittgensteins built a palace on the territory of the castle. It has not been preserved.

1

16

Замок, XVI.
Pilis.
Castle.

17

ДЕЛЯТИЧИ/ Deliatčiai/ Delatichi

Самые первые упоминания о местечке в немецких хрониках относятся к 1361 и 1385 годам. А уже в 1428-м великий князь Витовт отписал Делятичи в пожизненное пользование своей жене Юлианне.

В XVII веке местечко принадлежало князьям Радзивиллам. Здесь размещались кальвинистский храм, мельница, бровар, корчма. Согласно инвентарию 1652 года в местечке насчитывался 101 двор, существовали три основные улицы – Новогрудская, Виленская, Всюльская.

После войн середины XVII века в Делятичах начало увеличиваться еврейское население. В первой трети XIX века Делятичи перешли к князьям Витгенштейнам. В 1880-е в местечке действовали православная церковь, еврейская молитвенная школа, мельница, несколько лавок.

Ankstyviausiai paminėjimai apie šią vietovę yra vokiečių kronikose datuojami 1361 ir 1385 metais. Ir jau 1428 m. Didysis kunigaikštis Vytautas perdavė Delatičius viso gyvenimo naudojimui savo žmonai Julianai.

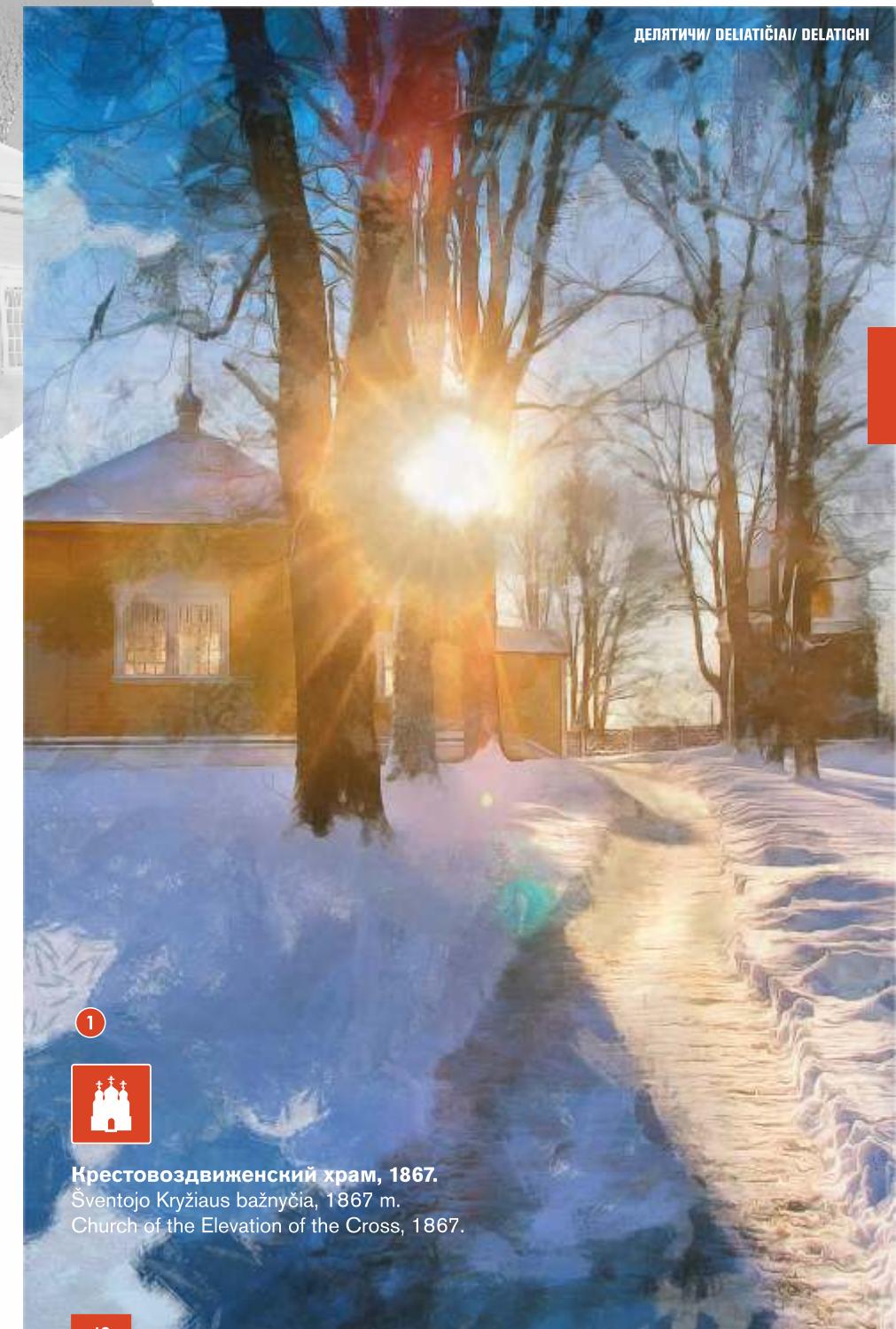
XVII amžiuje šis miestelis priklausė Radvilių kunigaikščiams. Jame buvo kalvinistų šventykla, malūnas, brovaras, smuklė. Pagal 1652 metų inventarizaciją miestelyje buvo 101 kiemas, buvo trys pagrindinės gatvės - Novogrudskaja, Vilenskaja, Vseliubskaja.

Po XVII amžiaus vidurio karų Delatičiuose émė daugėti žydų. XIX amžiaus pirmame trečdalyje Delatičiai atiteko Wittgensteinų kunigaikščiams. 1880-aisiais miestelyje veikė stačiatikių cerkvė, žydų maldos mokykla, malūnas ir kelios krautuvėlės.

The earliest references to it in German chronicles date back to 1361 and 1385. As early as 1428, Grand Duke Vytautas wrote off the Delatichi to his wife Julianne for life.

In the 17th century, the town belonged to the Duke of Radziwiłł. There was housed a Calvinist temple, a mill, a browar and a tavern. According to the 1652 inventory, there were 101 yards in the town, and there were three main streets - Navahrudskaya, Vilenskaya, Vselyubskaya.

After the wars in the middle of the 17th century, the Jewish population began to increase in Delatichi. In the first third of the 19th century Delatichi passed to the Dukes of Wittgenstein. In the 1880s, an Orthodox church, a Jewish prayer school, a mill and several benches operated in the area.

53.78474
25.98048

ВСЕЛЮБ/ Vseliubas/ Vselyub

**Первое упоминание
местечка в источниках
относится к 1422 году. В XV
веке Всёлуб был главной
резиденцией потомков Яна
Немиры – представителей
известных родов
Немировичей и
Немировичей-Щитов.**

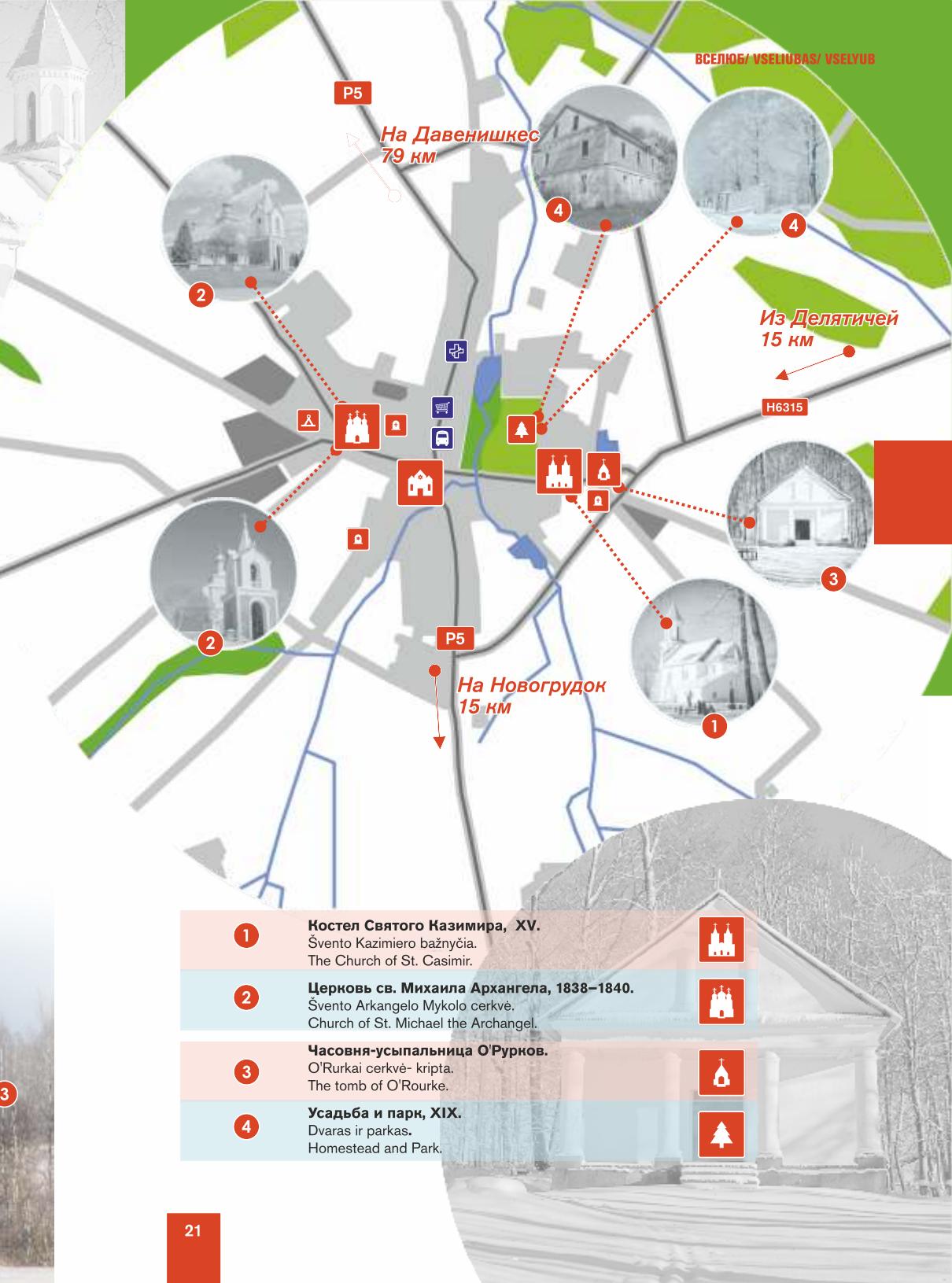
В XV и в первой половине XVI века поместьем сообща владели Немировичи и их родственники Щиты, позже – воевода полоцкий Станислав Довойна. После смерти С. Довойны имение перешло к его вдове Барбаре Соломерецкой, которая в 1576 году продала его Николаю Радзивиллу «Рыжему». В XVII веке Всёлуб принадлежал последовательно нескольким дворянским родам. В результате второго раздела Речи Посполитой (1793) Всёлуб оказался в составе Российской империи.

**Pirmą kartą Vselyubas
paminėtas 1422 m. Ant Jano
Nemiro antspaudo.
Vselyubas buvo
Novogrudoko vaivadijos
Novogrudoko apygardos
narys.**

XVI amžiaus pirmoje pusėje Vseliubas atiteko Polocko vaivadui Stanislovui Dovoinui. 1576 metais Barbora iš Solomoreckiu, Dovoindė našlė, pardavė savo Vseliubo dalį kunigaikščiu Mikalojui Radvilui Juodajam, kuris buvo kalvinizmų šalininkas, todėl jo įsakymu bažnyčia buvo pertvarkyta į protestantišką. 1790-aisiais Potejevo šeimos atstovai tapo naujausiaisiais miestelio savininkais, iš kurų dvaras vėliau atiteko O'Rurku grafams (airių kilmės šeima). Tuo metu Vseliubas tapo vienu iš sūrių gamybos centrų Novogrudko rajone. 1897 metais gyventojų buvo 1306 žmonės.

The first mention of the place in the sources dates back to 1422. In the 15th century Vselyub was the main residence of the descendants of Jan Niemira – representatives of the famous clans of Niemirowicz - Niemirowicz-Szczytt.

In the first half of the 16th century, it passed into the possession of Stanislaw Dawoyna, the voivode of Polotsk. In 1576, Barbara of Solomerecki, the widow of Dawoyna, sold her part of Vselyub to Duke Nicholas Radziwiłł Rudom. He was a Calvinist, so on his orders the church was converted into a Protestant church. In the 1790s, the new owners were the Potejew family, from whom the estate was later taken over by the Counts of O'Rourke (Scottish origin). At this time Vselyub became one of the centers of cheesemaking in Novogrudok district. In 1897, the population was 1306 people.

53.719620
25.799453

XV

1

Костел Святого Казимира.
Švento Kazimiero bažnyčia.
The Church of St. Casimir.

1838

2

Церковь св. Михаила Архангела.
Svento Arkangelo Mykolo cerkvė.
Church of St. Michael the Archangel.

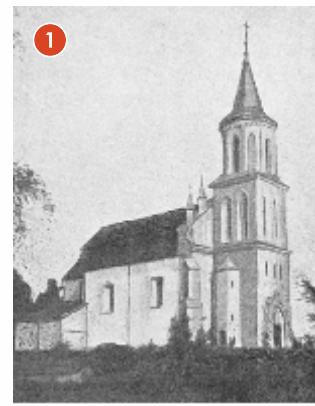

1837

3

Часовня-усыпальница О'Рурков.
O'Rurkai cerkvė - kripta.
The tomb of O'Rourke.

Построен до 1433 г., считается одним из старейших католических храмов Беларуси. Несмотря на перестройки, сохранил свою готическую основу. Главным изменением внешнего вида стала пристройка башни-колокольни в конце XIX в. Несколько раз менял название.

1

2

Pirminė medinė cerkvė sudegė 1798 metais.
1840 metais savininko
kunigaikščio
P. Vitgenšteino lėšomis
buvo pastatyta nauja
kryžiaus pavidalui medinė
cerkvė.

The original wooden church burned down in 1798. In 1840, a new wooden church in the form of a cross was built at the expense of the owner, Duke P. Wittenstein.

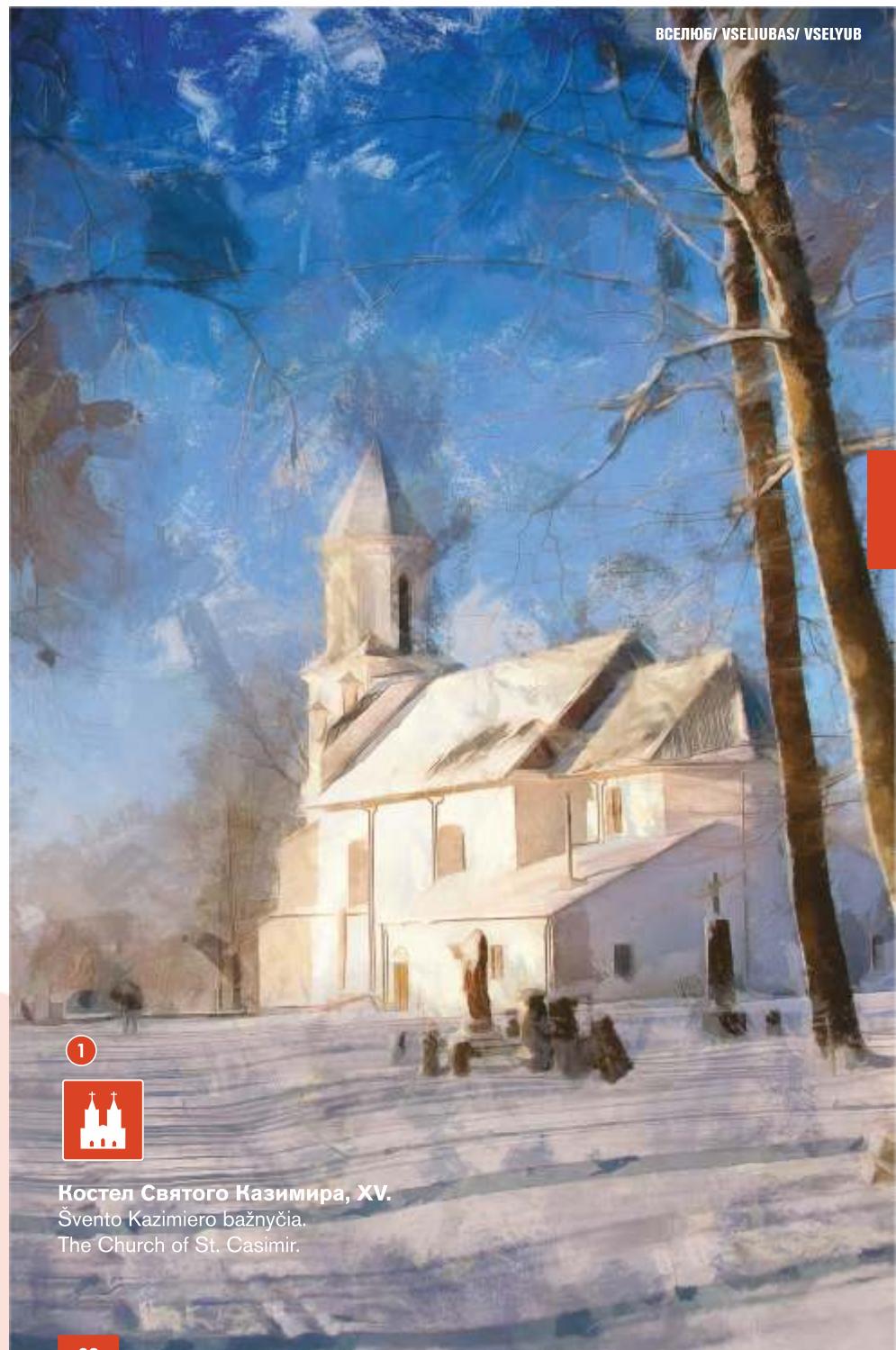
Pastatyta iki 1433 metų, ji laikoma viena seniausių katalikų bažnyčių Baltarusijoje. Nepaisant perstatymų, rekonstrukcijų, ji išlaikė gotikos pagrindą. Pagrindinis jos išvaizdos pakaitimas buvo varpinės-bokštoto pastatymas XIX amžiaus pabaigoje. Kelis kartus keitė pavadinimą.

Built before 1433, it is one of the oldest Catholic churches in Belarus. Despite the restructuring, it has retained its Gothic foundations. The main change in appearance was the extension of the bell tower at the end of the 19th century. Has changed its name several times.

1

22

1

Костел Святого Казимира, XV.
Švento Kazimiero bažnyčia.
The Church of St. Casimir.

23

DIEVENIŠKIŲ Miestelis

Девянишкес / Dieveniškės

Dieveniškės minimos nuo XIV a. pabaigos. XV a. antroje pusėje Dieveniškės tapo miesteliu, pirmąkart kaip miestelis minimas 1582 m. 1542 m. po Stanislovo Goštauto mirties atiteko didžiajam kunigaikščiui, buvo seniūnijos centras. 1561–1565 m. aktuose Dieveniškės vadinamos karališkuoju valsčiumi.

Девянишкес упоминается с конца XIV века. Во второй половине XV века Девянишкес становится городом и впервые упоминается как город в 1582 году. В 1542 году после смерти Станислава Гоштавтаса он перешел к великому князю и стал центром старейшинства. В актах 1561-1565 годов Девянишкес назывался королевским уездом.

Dieveniškės has been mentioned since the end of XIV century. In the second half of the XV century, Dieveniškės became a town and was first mentioned as a town in 1582. In 1542 after the death of Stanislovas Goštautas, it was passed to the Grand Duke and became the center of the eldership. In the acts of 1561-1565 Dieveniškės were called the royal county.

Po 1783 m. gaisro rekonstruotas miestelio centras, pastatyta dabartinė medinė bažnyčia. Nuo XVIII a. suteikta teisė dukart per savaitę rengti turgus ir tris prekymečius. Privilegijoje pasakytu, kad „Prekyba kelia miestų ir miestelių gerovę“. 1802–1950 m. valsčiaus centras. 1851 m. Dieveniškės degė, 1912 m. sudegė.

После пожара, случившегося в 1783 году, центр города был восстановлен, построена нынешняя деревянная церковь. С XVII века было предоставлено право проводить базары и три ярмарки два раза в неделю. В привилегии говорится, что „торговля приносит процветание городам и селениям“. В 1802–1950 годах стал уездным центром. В 1851 году в Девянишкесе случился пожар, в 1912 году он сгорел.

After the fire that happened in 1783 the city center was reconstructed, the current wooden church was built. From the XVII century the right to hold bazaars and three fairs twice a week, was granted. The privilege states that „Trade brings prosperity to cities and towns“. In 1802–1950 became a county center. In 1851 Dieveniškės had a fire, in 1912 it burned.

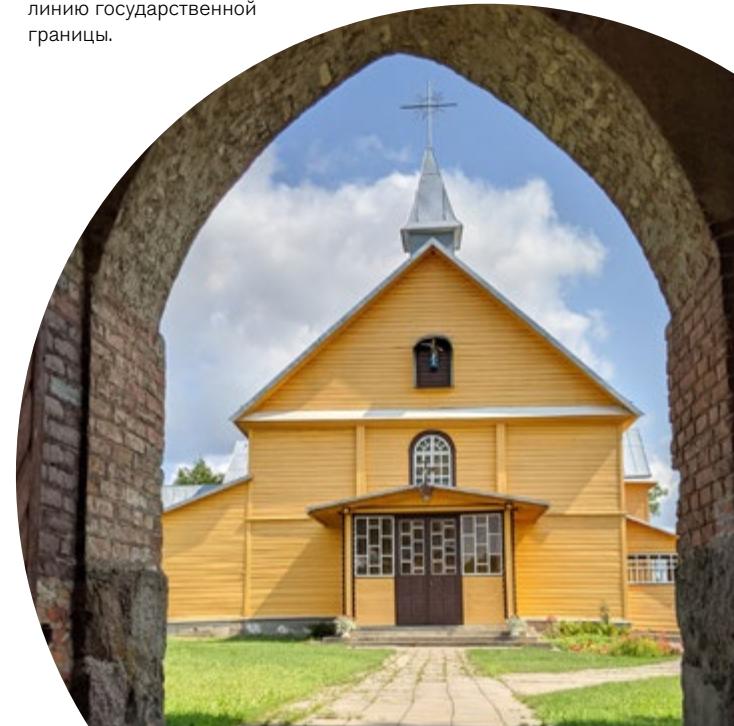
54.19477
25.62493

В 1903 году была построена кирпичная колокольня.

Дивянишкес сильно пострадал во время Первой мировой войны. В 1920-1939 гг. город был оккупирован поляками, поэтому польский язык стал официальным, насиливо вводилось польское этнографическое самосознание. Хотя польское законодательство предусматривало право национальных меньшинств на образование на родном языке, но с 1925 года школы, в которых обучение велось не на польском языке, начали закрываться.

Говорят, что в 1939 году в Кремле во время нанесения границ Виленского края, возвращенного Литве, на карте лежала трубка Сталина. Никто не осмелился ее сдвинуть, и таким образом определили линию государственной границы.

Sakoma, kad 1939 m. Kremliuje bražiant Lietuvai gražintą Vilniaus kraštą sienas, ant žemėlapio gulėjusi Stalino pyrkė. Niekas neišdrisės jos pajudinti, tad ir apibrėžę valstybės sienos linija.

In 1903 a brick belfry was built.

Dieveniškės suffered severely during the First World War. In 1920-1939 the town was occupied by the Polish, so the Polish language became official, the Polish ethnographic self-awareness was introduced forcibly. Although Polish law provided the right for national minorities to education in their mother tongue, but since 1925 schools that were educating in other than Polish language were started to get closed.

It is said that in 1939, in Kremlin, Stalin's pipe was lying on the map while drawing the borders of the Vilnius region that was returned to Lithuania. No one has dared to move it, and therefore defined the line of the state border.

BÉČIONIŲ PILIAKALNIS

Курган Бечониса / Mound of Béčionys

Archeologų nuomone, šis piliaikalnis buvo naudojamas pirmaisiais m. e. amžiais.

По мнению археологов, этот курган использовался в первые века нашей эры.

По мнению археологов, этот курган использовался в первые века нашей эры.

Piliakalnyje įrengti terasuoti ir skaldinėlio dangos takai, pastatytas medinis tiltas per Gaujos upę. I piliakalnį pakilus mediniais laiptais, lankytojai patenka į apžvalgos aukštélé, nuo kurios atsiveria puiki panorama. Plačiau susipažinti su apylinkėmis galima įrengtu informaciniu stendu pagalba. Čia laukiami ir dviratininkai, kuriems įrengti specialūs stovai dviračiams.

Курган имеет террасированные и гравийные дорожки, а также построенный деревянный мост через реку Гауя. Поднявшись на курган по деревянной лестнице, посетители попадают на смотровую площадку, с которой открывается великолепная панорама. Более подробную информацию об окрестностях можно получить с помощью информационных стендов. Место оборудовано специальными стойками для велосипедов, поэтому здесь также рады велосипедистам.

The mound has terraced and crushed stones paths, and a built wooden bridge over the Gauja river. Ascending the mound on a wooden staircase, visitors enter the observation deck, which offers a great panorama. More information about the surroundings can be found with the help of information stands. The place is equipped with special stands for bicycles, so cyclists are also welcome here.

54.22058
25.59945

RIMAŠIŲ GATVINIS RÉŽINIS KAIMAS

Деревня Римашяй / Rimašiai Linear Village

**Rimašiai – etnografinis,
26 sodybų gatvinis rėžinis
kaimas, įsikūręs kairiajame
Gaujos upės krante.**

**Римашай – этнографическое
поселение из 26 усадеб,
расположенное на левом
берегу реки Гауя.**

**Rimašiai is an ethnographic,
26-homestead linear
settlement, located on the
left bank of the Gauja river.**

Dauguma sodybų pastatyti XIX a. pab. – XX a. pr. Rimašiai minimi nuo 1744 m. XVIII a. dokumentuose rašoma, kad kaimą sudarė 7 valakai žemės, kurie suskirstyti į tris laukus, šie – į gabalus, o gabala – į rėžius. Kiekvienas rėžis turėjo savo pavadinimą – Dvarnos, Plačiosios, Kamša ir kt. Tai padėjo orientuotis į daugelį rėžių suskirstytuose laukuose.

Sodyboms buvo skiriamos pietinė teritorijos pusė, kadangi šiaurinėje plytėjo klampi pelkė. Dėl gamtininių sąlygų susiklostė tipiška vienpusė gatvinė rėžinė kaimavietė, gatvė grista akmenimis. Tai vietinės reikšmės architektūros paminklas.

Большинство усадеб были построены в конце XIX - начале XX века. Римашай упоминается с 1744 года. В документе XVIII века говорится, что деревня состояла из 7 валакай (единица измерения земли), которые были разделены на три поля, те - на части, а части - на отруба. Каждая доля имела свое название - Дварна, Плачиозис, Камша и другие. Это помогало сосредоточиться на распределении полей по нескольким разрезам.

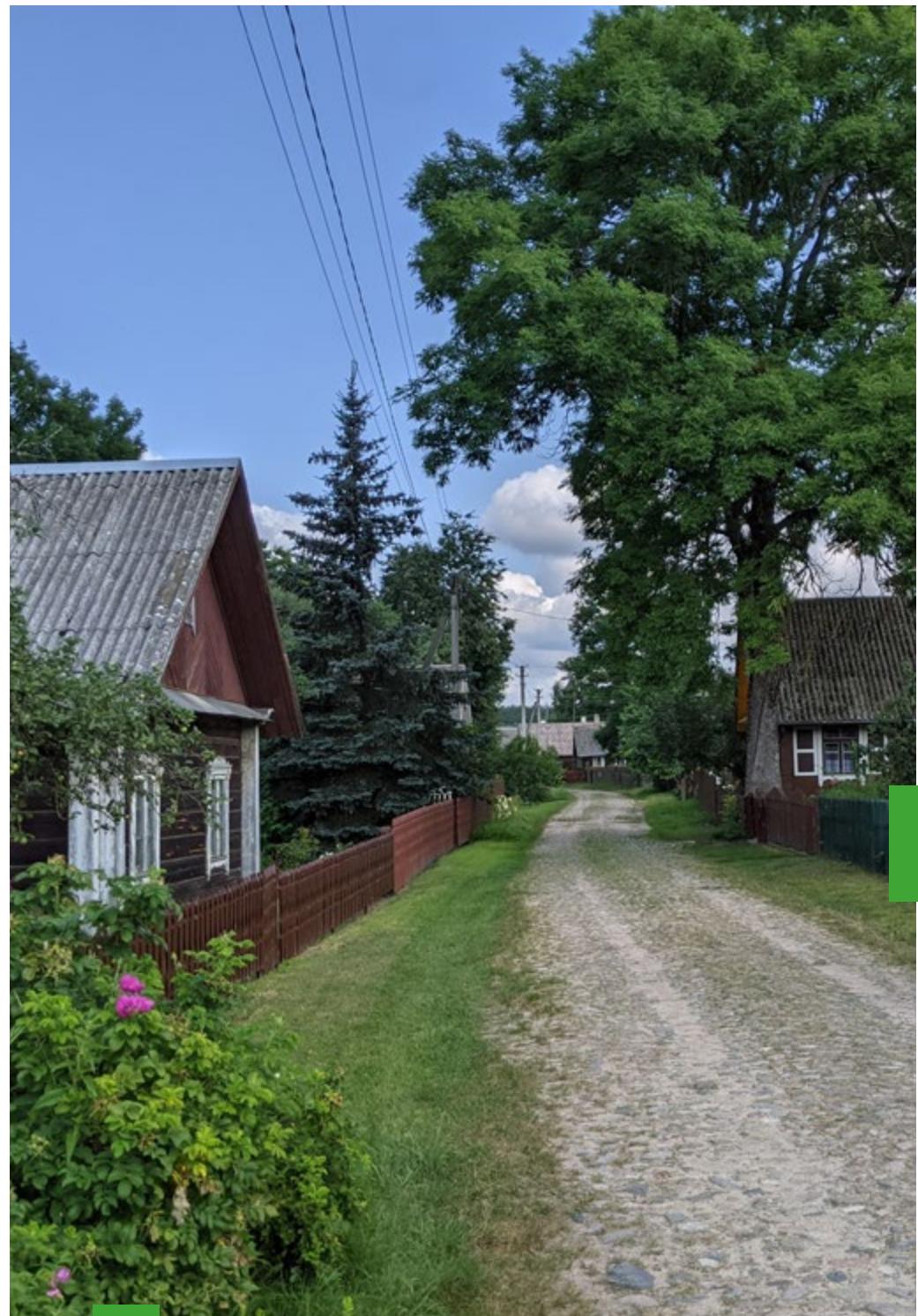
Под усадьбы отводилась южная сторона территории, так как на севере было вязкое болото. Благодаря природным условиям сформировалась типичная односторонняя линейная деревня, улицы были вымощены камнем. Это памятник архитектуры местного значения.

Most of the homesteads were built in the end of XIX century - beginning of XX century. Rimašiai have been mentioned since 1744. The XVIII century document state that the village consisted of 7 valakai (land measuring unit), which were divided into three fields, and these into pieces and the pieces into cuts. Each cut had its own name - Dvarna, Plačiosios, Kamša and others. This helped to focus on multi cut distributed fields.

The homesteads were given the southern side of the territory, as there was a viscous swamp in the north. Due to the natural conditions, a typical one-sided linear village was formed, the street were paved with stones. It is an local significance architectural monument.

54.23959
25.60985

GRYBIŠKĖS

Грибышкис / Grybiškės

GRYBIŠKIŲ ĄŽUOLAS į
valstybės saugomų gamtos
paveldo objektų sąrašą
įtrauktas 1999 metais.

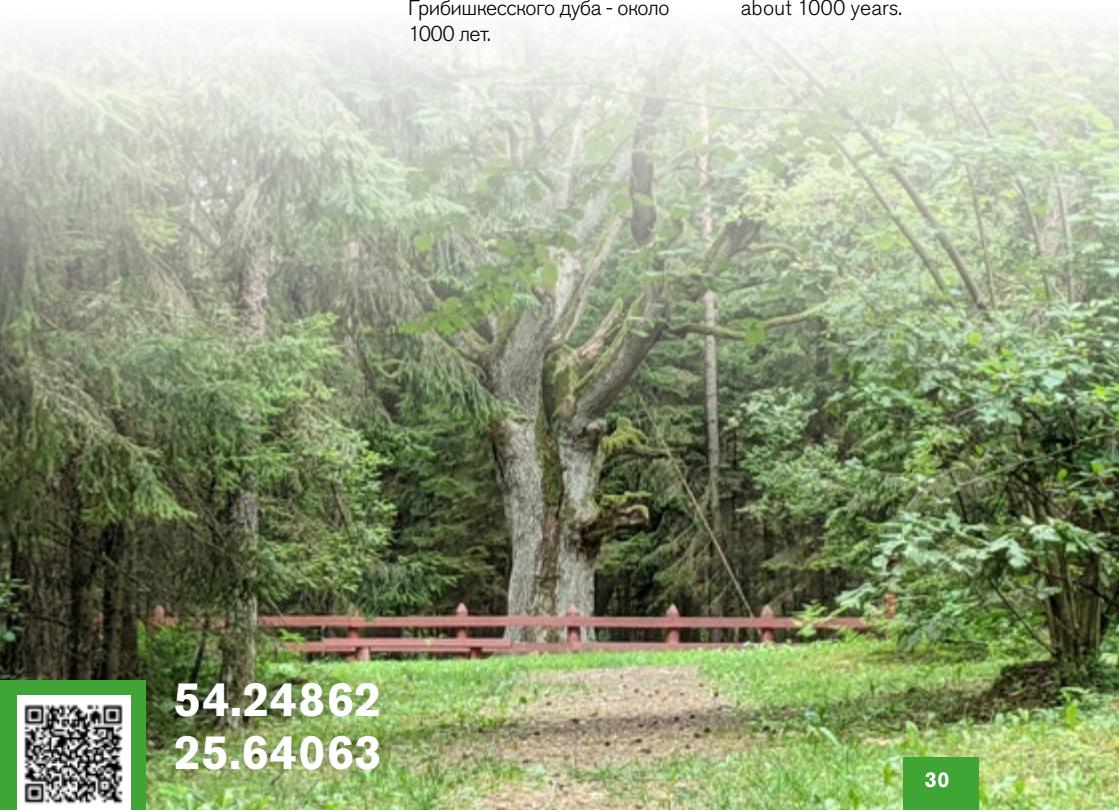
ГРИБИШКСКИЙ ДУБ
был включен в список
охраняемых государством
объектов природного
наследия в 1999 году.

THE OAK OF GRYBIŠKĖS
was included in the list
of state protected natural
heritage objects in 1999.

Ažuolo kamieno apimtis siekia 4,98 m, skersmuo – apie 1,6 m, aukštis – apie 26 m. 1971 metais prie Grybiškių ažuolo surastas didžiausias Lietuvos baravykas, kuris iregistruotas Lietuvos rekordų knygoje. Baravyko svoris buvo 3,05 kg, kepuraitės skersmuo 0,49 m. Grybiškių ažuolo amžius – apie 1000 metų.

Размер ствола дуба - 4,98 м, диаметр - около 1,6 м, высота - около 26 м. В 1971 году у Грибишкского дуба был найден самый большой литовский гриб боровик, который был зарегистрирован в книге рекордов Литвы. Вес боровика составил 3,05 кг, диаметр шляпки - 0,49 м. Возраст Грибишкского дуба - около 1000 лет.

The size of the oak trunk is 4.98 m, diameter - about 1.6 m, height - about 26 m. In 1971, the largest Lithuanian boletus mushroom was found near Grybiškės oak, which was registered in the Lithuanian record book. The boletus weighed 3.05 kg and the diameter of the cap was 0.49 m. The age of the oak of Grybiškės - about 1000 years.

54.24862
25.64063

POŠKONYS

Пошконис / Poškonys

Пошкониų (Пошку, Poškaučiznos) kaimo pavadinimas kildinamas iš 1713 m. LDK dokumente išrašyto Jurgio Poškonio (Jerzy Paskaniec), seniausio šioje vietovėje gyvenusios šeimos palikuonio, pavardės. Be jo dokumente dar nurodytos 5 sodybų šeimininkų pavardės.

Название деревни Пошконис (Пошкой, Пошкавчизна) происходит от имени старейшего потомка проживавшей здесь семьи Юргиса Пошкониса (Ежи Пасканьца), записанного в документе Великого княжества Литовского 1713 года. Кроме него, в документе также перечислены имена 5 владельцев усадеб.

Пошкониų kaimas – architektūros paminklas. Architektūriniu ir istoriniu požiūriu vertingiausia yra senoji kaimo gatvė. Joje – išlikusios 23 sodybos, statytos XIX a. pabaigoje – XX a. pradžioje. Iš jų – 9 paminklinės, kurias sudaro 23 paminkliniai pastatai. Senosios sodybos įsikūrusios aukštaje tarp dviejų Gaujos upės intakų slėnių.

Деревня Пошконис является памятником архитектуры. Самая старая сельская улица является наиболее ценной с архитектурной и исторической точки зрения. Сохранилось 23 усадьбы, построенные в конце XIX - начале XX века. 9 из них являются памятниками архитектуры, состоящими из 23 монументальных зданий. Старые усадьбы расположены высоко между двумя долинами притоков реки Гауя.

The name of the village of Poškonys (Poškai, Poškaučizna) is derived from the oldest descendant of the family living in the area Jurgis Poškonis (Jerzy Paskaniec) name, written on the 1713 document of the Grand Duchy of Lithuania. In addition to it, the document also lists the names of 5 homestead owners.

The village of Poškonys is an architectural monument. The oldest rural street is the most valuable from an architectural and historical point of view. There are 23 homesteads built in the end of XIX century - beginning of the XX century remaining. 9 of them are monuments, consisting of 23 monumental buildings. The old homesteads are located high between the two valleys of the tributaries of the river Gauja.

54.26355
25.61645

Senosios mokyklos pastate yra įsikūrusi Dieveniškių regioninio parko direkcija. Ten pat veikia Poškonų etnografinis muziejus, kuriame sukaupta Dieveniškių krašto tradicinių amatų ir namų apyvokos daiktų muziejinė ekspozicija. Čia galima pamatyti XIX a. pab. – XX a. pradžios indus ir ūkio įrankius, surinktus Dieveniškių apylinkėse. Muziejuje veikia audimo staklių, lovatiesių, staltiesių, rankšluosčių ir rinktinų raštų juostų rinkinių ekspozicija. Audinių ekspozicija skirta supažindinti su audinių raštais, spalviniais deriniais bei audimo įrankiais.

Дирекция Дивенишкесского регионального парка находится в здании старой школы. Здесь же работает Пощонисский этнографический музей, в котором размещена музейная экспозиция традиционных ремесел и предметов быта Дивенишкесского края. Здесь можно увидеть утварь и сельскохозяйственные орудия, собранные в Дивенишкеском крае в конце XIX - начале XX века. В музее есть экспозиция ткацких станков, покрывал, скатерей, полотенец и наборов створок с узорами. Экспозиция тканей призвана познакомить людей с узорами тканей, цветовыми сочетаниями и ткацкими инструментами.

The directorate of Dieveniškės Regional Park is located in the old school building. The Poškonys ethnographic museum, which houses a museum exposition of traditional crafts and household items from Dieveniškės region, works there too. Here you can see utensils and farm tools collected in Dieveniškės area from the end of XIX century - beginning of XX century. The museum has an exposition of looms, bedspreads, tablecloths, towels and sets of sashes of selected patterns. The fabric exposition is designed to introduce people with fabric patterns, color combinations and weaving tools.

Ekspozicija Dieveniškių istorinio parko lankytojų centre

Экспозиция в Центре для посетителей исторического регионального парка Девенишкес

Exposition at the Dieveniškės Historical Regional Park Visitor Center

JAŠIŪNŲ DVARO SODYBA

Яшюнай / Jašiūnai manor

Jašiūnų dvaro aukso amžius prasidėjo prieš 200 metų, XIX a. pirmojoje pusėje, kai jis tapo Balinskų ir Sniadeckių gimininių rezidencija.

Золотой век Яшюнаиской усадьбы начался 200 лет назад, в первой половине XIX века, когда она стала резиденцией семей Балинских и Снядецких.

The golden age of Jašiūnai manor began 200 years ago, in the first half of XIX century, when it became the residence of the Balinskai and Sniadeckiai families.

Balinskai Jašiūnų dvarą nusipirko 1811 m. 1819 m. dvaras atiteko 24 metų amžiaus sulaukusiam Mykolui Balinskui. Jau tuo metu Mykolas Balinskis buvo ryški asmenybė – Vilniaus universiteto auklėtinis, šubravc, arba nenaudėliu, draugijos narys „Uoliojo lietuvių“ masonų ložės narys, pluošto straipsnių laikrašciuose ir žurnaluose autorius.

Балинские купили Яшюнайскую усадьбу в 1811 году. В 1819 году усадьба принадлежала Николасу Балинскису, которому было 24 года. Уже в то время Николай Балинскис был заметной личностью – выпускник Виленского университета, член масонской ложи „Uolusis Lietuvis“, автор многих статей в газетах и журналах.

Balinskai bought the Jašiūnai manor in 1811. On 1819 the manor belonged to Mykolas Balinskis, who was 24 years old. Already at that time, Mykolas Balinskis was a prominent personality - a graduate of Vilnius University, a member of the Shubravts or villains society, a member of the „Uolusis Lietuvis“ masonic lodge and an author of many articles in newspapers and magazines.

54.43362
25.29901

Rūmų projekto autorius – Vilniaus universiteto profesorius, Architektūros katedros vadovas architektas Karolis Podčašinskis. Podčašinskis garsus kaip žymiausias vėlyvojo klasicizmo atstovas ir tuo pačiu romantizmo architektūros pradininkas Lietuvoje. Dviejų stilių – vėlyvajam klasicizmui būdingo ampyro ir romantizmo – saveikos įkūnytos ir Jašiūnuose: rūmų antrojo aukšto kolonos seka Antikinėmis tradicijomis ir būdingos ampyro architektūrai, o žemaiu jų, pirmajame aukštė, esantys arkų motyvai jau dvelkia romantizmu.

Pirmasis rūmų aukštetas buvo skirtas ūkinėms reikmėms, antrasis – dvaro šeimininkų gyvenimui, darbui ir poilsisiu. Čia vienos rado Sniadeckio biblioteka, archyvas.

Автором проекта дворца является профессор Вильнюсского университета, заведующий кафедрой архитектуры, архитектор Каролис Подчашинскис. Подчашинскис известен как самый известный представитель позднего классицизма и одновременно основатель романтической архитектуры в Литве. Взаимодействие двух стилей - империи и романтизма, характерных для позднего классицизма, - воплотилось и в Яшоне: колонны второго этажа дворца следуют античным традициям и характерны для архитектуры империи, а арочные мотивы под ними на первом этаже уже излучают романтизм.

Первый этаж дворца предназначался для хозяйственных нужд, второй – для жизни, работы и отдыха владельцев усадьбы. Здесь же находилось место для библиотеки и архива Сниадецких.

The author of the palace project is the professor of Vilnius University, the head of the Department of Architecture, architect Karolis Podčašinskis. Podčašinskis is known as the most famous representative of late classicism and at the same time the initiator of romantic architecture in Lithuania. The interaction of two styles - Empire and Romanticism characteristics of late classicism - is also embodied in Jašiūnai: the columns of the second floor of the palace follows ancient traditions and are typical for the Empire architecture, and the arch motives below them on the ground floor already exude romanticism.

The first floor of the palace was intended for economic needs, the second - for the life, work and rest of the owners of the manor. There was also a place for Sniadeckis library and archive.

Jonas Sniadeckis (Jonas Rustemas, 1823)

Йонас Сниадецкис (Йонас Рустемас, 1823)

Jonas Sniadeckis (Jonas Rustemas, 1823)

Mykolas Balinskis. (Františkus Tegazzas, 1868)

Миколас Балинскис. (Францис Тегазас, 1868)

Mykolas Balinskis. (Františkus Tegazzas, 1868)

Šviestuvės Jašiūnų dvaro sodyboje

Светильник в усадьбе мызы Яшюней

Lamp in the homestead of Jašiūnai manor

Jašiūnų dvaras (Napoleono Orda XIX a. II p.)

Усадьба Яшюней (Орден Наполеона. Второй половины XIX века)

Jašiūnai manor (Order of Napoleon. Second half of the 19th century)

Jašiūnų dvaro rūmai (Janas Brunonas Bulhakas, 1930)

Усадьба Яшюней (Ян Бруно Булгак, 1930)

Jašiūnai Manor House (Jan Bruno Bulhak, 1930)

VERKIŲ DVARO RŪMAI

Веркяй / Verkiai manor

Verkiai – vienas seniausių Lietuvos dvarų. Iki XIV a. pab. Verkių apylinkės valdė Lietuvos didieji kunigaikštiai. Vietovė priklausė Vilniaus gynimo sistemos pirmajam žiedui, juosusiam miestą.

Веркяй – одно из старейших имений в Литве. До конца XIV века Веркяйским районом управляли Великие князья Литовские. Эта земля входила в первое кольцо оборонительной системы Вильнюса, окружавшей город.

1387 m., po Lietuvos krikšto, Lenkijos karalius ir Lietuvos didysis kunigaikštis Jogaila vietovę padovanojo Vilniaus vyskupams. Verkių apylinkės buvo labai gražios, todėl vyskupai mėgo čia vasaroti. Ilgainiui Verkiai virto nuolatine Vilniaus vyskupų rezidencija.

В 1387 году, после крещения Литвы, король Польши и великий князь литовский Жогайло подарили эту территорию виленским епископам. Живописные окрестности Веркяя привлекали епископов проводить здесь лето. В конце концов, Веркяй стал постоянным местом жительства епископов из Вильнюса.

Verkiai - one of the oldest of manors in Lithuania. Until the end of XIV century Verkiai area was ruled by the Grand Dukes of Lithuania. The area belonged to the first ring of the Vilnius defense system that surrounded the city.

In 1387, after the christening of Lithuania, the King of Poland and the Grand Duke of Lithuania Jogaila donated the area to the bishops of Vilnius. The surroundings of Verkiai were very beautiful, so the bishops loved to spend their summers here. Eventually, Verkiai became a permanent residence of bishops from Vilnius..

54.74823
25.29282

1840–1881 m. Verkius įsigijo kunigaikščiai Vitgenštėinai. Liudviko Adolfo Vitgenštėino valdymo laikais vietovė tapo vienu ryškiausiu Vilniaus miesto kultūros centrui. Dvare rengiamuose koncertuose, teatriniuose vaidinimuose susirinkdavo visa to meto Vilniaus aukštuomenė. Kunigaikščiai Vitgenštėinai buvo sukaupę didelę meno vertybų kolekciją. Kunigaikščio Petro Vitgenštėino valdymo laikotarpiu (1874–1887 m.), Verkiai klestėjo. Norėdamas puosniai ir prabangiai gyventi, P. Vitgenštėinas iš užsienio parsivežė menininkų ir architektų, kurie perstatė kairiųjų pastatą (pristatė bokštą ir žiemos sodą), sutvarkė parką bei gelynius ir kt. Rūmai buvo išpuošti įvairiais prabangiais dalykais, atvežtais iš Romos ir Paryžiaus, Radvilų surinktomis muziejiniemis retenybėmis (ginklais, paveikslais, žvérių iškamšomis, šarvais). Iki šių dienų kairiųjų rūmu interjerų medžio raižiniuose yra išlikę inicijalai P. W., liudijantys, kad rūmų puosimas buvo atliktas P. Vitgenštėino laikais.

В 1840–1881 годах Веркяй приобрели князья Витгенштейны. Во время правления Людвига Адольфа Витгенштейна, этот район стал одним из самых выдающихся культурных центров Вильнюса. Вся вильнюсская аристократия того времени, собиралась на концертах и театральных представлениях, организованных в усадьбе. Герцоги Витгенштейны собрали большую коллекцию художественных ценностей. Во время правления герцога Петра Витгенштейна (1874–1887) Веркяй процветал. Для того чтобы жить нарядно и роскошно, П. Витгенштейн пригласил из-за границы художников и архитекторов, которые перестроили левое здание (построили башню и зимний сад), разбили парк и цветники. Дворец был украшен различными предметами роскоши, привезенными из Рима и Парижа, музейными редкостями, собранными семьей Радзивиллов (оружие, картины, чучела животных, доспехи). До сих пор в интерьерах левой стороны дворца врезьбе по дереву сохранились инициалы П. В., свидетельствующие о том, что убранство дворца было выполнено во времена П. Витгенштейна.

On 1840–1881 Verkiai were acquired by the Wittgenstein dukes. During the governance of Ludwig Adolf Wittgenstein, the area became one of the most prominent cultural centers in Vilnius. The whole Vilnius aristocracy of that time gathered in concerts and theatrical performances organized in the manor. The Wittgenstein dukes had accumulated a large collection of art valuables. During the governance of duke Peter Wittgenstein (1874–1887), Verkiai thrived. In order to live in an ornate and luxurious way, P. Wittgenstein brought in artists and architects from abroad, who rebuilt the left building (built the tower and winter garden), arranged the park and flower gardens, and so on. The palace was decorated with various luxury items brought from Rome and Paris, museum rarities collected by the Radziwiłł family (weapons, paintings, stuffed animals, armors). Up to this day, the initials P. W. has remained in the wood carvings in the interiors of the left side of palace, testifying that the decoration of the palace has been done in the time of P. Wittgenstein.

Verkių dvaro rūmai 1848 m. Dailininkas Vasilijus Sadovnikovas

Усадьба Вяркий в 1848 году. Художник Василий Садовников

Verkiai manor house in 1848. Painter Vasily Sadovnikov

Verkių dvaro sargo namelis 1848 m. Dailininkas Vasilijus Sadovnikovas

Сторожевой дом мызы Вяркий в 1848 году Художник Василий Садовников

Verkiai manor guard house in 1848 Painter Vasily Sadovnikov

Verkių dvaro rūmų Riterių salė 1848 m. Dailininkas Vasilijus Sadovnikovas

Рыцарский зал усадьбы Веркяй в 1848 году. Художник Василий Садовников

Knights Hall of Verkiai Manor House in 1848. Painter Vasily Sadovnikov

Verkių dvaro rūmų Žiemos sodas 1848 m. Dailininkas Vasilijus Sadovnikovas

Зимний сад усадьбы Вяркий в 1848 году Художник Василий Садовников

Verkiai Manor House Winter Garden in 1848 Painter Vasily Sadovnikov

Egzotišku augalu ekspozicija parke. Iš Jono Hikso albumo Экспозиция экзотических растений в парке. Из альбома Джона Хиксы

Exposition of exotic plants in the park. From the John Hix album

Vyskupo Ignoto Jokūbo Masalskio Verkių ansamblis. Dailininkas Marcelinas Januškevičius

Ансамбль мызы епископа Игнатаса Йонубас Масальскиса Веркяй. Художник Марцелинас Янушкевичюс

Bishop Ignatas Jokūbas Masalskis Verkiai Manor Ensemble. Painter Marcelinas Januškevičius

Project:

Проект направлен на содействие более эффективному и устойчивому использованию культурного и исторического наследия, а также на поощрение международного туризма для туристов, которые приезжают и остаются в этом районе на ночь. В ходе реализации проекта заявитель - Администрация региональных парков Павильний и Веркай - проведет работы по ремонту в подвале и на первом этаже павильона усадьбы Веркай. Также будут созданы экспозиционные и образовательные пространства. Пространства будут адаптированы для посетителей, для повышения осведомленности о местности и организации мероприятий. В Мирском замке (Беларусь) проект направлен на модернизацию экспозиций в семи залах: приобретение сенсорных телевизоров с необходимой информацией, видеороликами, а также установка двух видеостанций. Цель - предоставлять качественные услуги с помощью современных технологий. Проект направлен на приобретение 40 аудиогидов с необходимым оборудованием для туристов, приобретение необходимого оборудования (влажнителя воздуха и очиститель воздуха) для сохранения подлинных экспонатов XVII-XIX веков. Идея состоит в обмене опытом в реализации инициатив по использованию и продвижению объектов культурного и исторического наследия; в организации совместных конференций; в разработке маршрута культурного и исторического наследия, в организовании выставки исторических фотографий, в участии в туристических выставках в Литве и Беларуси и совместном представлении Веркай и Мир как крупнейшие поместья Витгенштейнов, а также в побуждении туристов посетить и оставаться на территории программы.

Проекту siekiama skatinti efektyvesnį ir tvaesnį kultūrinio ir istorinio paveldo naudojimą bei skatinti tarptautinį turizmą, kad turistai galėtų atvykti ir pernaktovoti rajone. Projekto metu Pavilnių ir Verkių regioninių parkų administracija atliks remonto darbus Verkių dvaro sodybos paviljono rūsyje ir pirmą aukštę; Jame taip pat bus įrengtos ekspozicijos ir edukacines erdvés. Erdvés bus pritaikytos lankytovams, kas leis geriau suvokti vietovę ir organizuoti renginius. Myriaus pilyje projektu siekiama atnaujinti ekspozicijas septyniose salėse: įsigytį jutiklinio ekrano televizorius, kuriuose bus transliuojama susijusi informacija ir vaizdo įrašai, bei nustatyti dvi vaizdo instaliacijas. Tikslas yra teikti aukštos kokybės paslaugas pasitelkiant šiuolaikines technologijas. Bus įsigytą 40 garsų gidių turistams ir įranga, reikalinga originalių XVII – XIX amžiaus eksponatų išsaugojimui (oro drėkinimo ir valytuvai). Idėja yra keistis patirtimi įgyvendinant kultūros ir istorinio paveldo vietu naudojimą ir populiarinimo iniciatyvas; organizuoti bendras konferencijas; plėtoti kultūrinio ir istorinio paveldo kelią, organizuoti istorinių fotografijų parodą, dalyvauti turizmo parodoje Lietuvoje ir Baltarusijoje bei kartu atstovauti Verkiams ir Myriaus piliai kaip didžiausiems Vitgenšteinų šeimos dvarams, skatinti turistus atvykti ir apsistoti programos teritorijoje.

The project aims to promote more effective and sustainable use of cultural and historical heritage, and to encourage international tourism for tourists to come and stay overnight in the area. During the project, the applicant, i.e. The Administration of Pavilnių and Verkių Regional Parks, will carry out fixing and repair works in the basement and on the first floor of the Verkių Manor House Pavilion; it will also set up the exposition and educational spaces. The spaces will be adapted for visitors, for enhancing awareness of the area, and organizing events. The Mir Castle (BY) project seeks to upgrade expositions in seven halls: to acquire touch screen TVs with the necessary information, video clips, and to set up two video installations. The aim is to provide high-quality services with the help of modern technologies. The project aims to purchase 40 audio guides with the necessary equipment for tourists, to purchase the necessary equipment (air humidifier and air purifier) in order to preserve the original exhibits of the 17th-19th centuries. The idea is to exchange experiences in the implementation of initiatives for the use and promotion of cultural and historical heritage sites; to organize joint conferences; to develop the route of the cultural and historical heritage, to organize an exhibition of historical photographs, to take part in tourism exhibitions in Lithuania and Belarus and to jointly represent Verkių and Mir as the largest manors of the Wittgenstein family, and to encourage tourists to come and stay around in the program area. Applicants seek to attract more tourists in the program area, and to provide high-quality and comprehensive services for tourists to stay around in the area.

This programme is funded
by the European Union

